

Durant el Barroc, als segles XVII i XVIII, conseqüència evident de l'important dinamisme econòmic i demogràfic de la ciutat, existien a Mataró molts tallers d'escultors.

Rafael Soler i Fonrodona, que ja va documentar el taller d'Antoni Riera, pare, inicia l'estudi dels Llobet, fusters i escultors de Mataró, que a més són ascendents directes de la seva muller.

ELS LLOBET, CONSTRUCTORS DE RETAULES AL SEGLE XVII

La primera notícia que tenim de Joan Llobet, fuster, és en el registre del baptisme del seu fill Joan, el 20 de maig de 1610 (1). Aquest noi havia de continuar el taller del seu pare i el trobarem també, més endavant, col·laborant en la construcció de diversos retaules, tots actualment destruïts, dels quals no ha restat cap testimoni gràfic.

El primer treball que coneixem de Joan Llobet, pare, és la construcció d'un armari destinat a la notaria de l'església de Mataró, encarregat pel rector de Santa Maria Pere Pau Pou. El contracte fou autoritzat pel notari Joan Pongem el 13 d'abril de 1630. (2)

L'any 1633 Joan Llobet contractà la construcció del retaule del Roser de l'església parroquial de Sant Esteve de Canyamars (3) i l'any 1636 el de Sant Isidre de la parròquia de Sant Iscle i Santa Victòria de Dosrius. Ambdues obres foren contractades conjuntament amb el seu fill Joan. (4)

Una prova del prestigi que havia assolit Joan Llobet, és que l'any 1637 fou seleccionat per fer la visura del sagrari de Santa Maria de Mataró, que havia construït l'escultor mataroní Jaume Vendrell. (5)

El Museu Arxiu de Santa Maria conserva a la cripta de la capella dels Dolors la pedra de la sepultura de Joan Llobet, fuster, datada l'any 1640. Encara que d'aquells anys no tenim els registres dels òbits, el testament del seu fill Bartomeu, de l'any 1641, ens indica clarament *fill de Joan, difunt*. (6)

Mort el pare l'any 1641, s'examinen per poder exercir l'ofici de fuster els dos germans Llobet, Joan, fill de la primera esposa Margarida, i Bartomeu, fill de la segona, Antiga Campins. (7)

Joan Llobet, el mateix any, rep dels pares carmelites l'encàrrec de construir l'altar major del convent de Mataró (8) i també li és encarregat el retaule de sant Pau, a l'església de Santa Maria. (9)

El contracte per a la construcció del retaule de Sant Pau fou autoritzat pel notari Geroni Portell i Torroella, el dia 15 d'abril de 1641, i subscrit entre *Joseph Arnau, negociant de Mataró, bisbat de Barcelona, de un part, e Joan Llobet, fuster, de la mateixa vila, de part altra*.

Les condicions que s'esmenten en el contracte són les normalment posades en aquest tipus de documents; s'especifica que el retaule ha de ser fet conforme *lo art d'architector demana* i segons la traça que li lliura el notari amb la seva signatura.

Com a termini d'execució de la primera andana s'estableix el mes d'agost següent. I a més es disposa que haurà d'assentar-se en *lo lloch o puesto ahont vuy està assentat lo retaula o altar de la Gloriosa Sancta Scicília, en la Iglèsia Parochial de Mataró*.

El contracte indica igualment que les *pasteres* tindran com a model les de l'altar del Sant Àngel Custodi de Santa Maria. Aquest retaule havia estat construït l'any 1635 pel fuster mataroní Jaume

Pedra de la sepultura de Joan Llobet, fuster (1640).
MASMM. Cripta dels Dolors.
Fotografia Miquel Sala. MASMM.

Vendrell, segons una traça autenticada pel propi notari Portell; l'any 1662 s'havia posat també com a model en el contracte subscrit per Antoni Riera per a la construcció del retaule de Sant Joan de la parròquia de Llavanes. (10)

Finalment s'especifica que el retaule, quan sigui acabat, haurà de ser judicat per dos mestres experts, nomenats un per a cada part, i que el preu assenyalat és de cent trenta-una lliures, a pagar en dos terminis, el primer el dia 15 de juny i el segon un cop acabat i judicat el retaule.

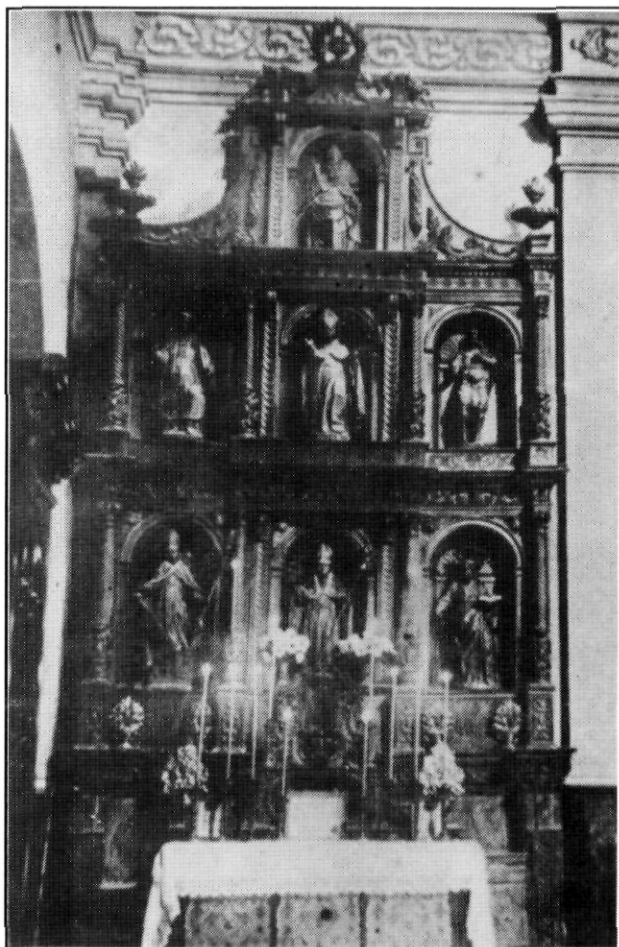
Construït sobre una superfície plana, el retaule és format per un bancal, dos cossos o andanes, amb tres fornícules cada una, i l'àtic, que forma el remat, amb una fornícula. Totes les fornícules tenen una mida semblant. Vuit columnes d'ordre compost emmarquen les fornícules de les dues andanes; tenen el fust amb estries helicoidals i el terç inferior ornamental. Els pedestals, sota de les *pasteres*, són entallats i com a ornamentació tenen un cap de *serafi*.

El retaule de Sant Pau presenta la tipologia usual dels primers temps del barroc, amb totes les figures d'una mida similar. Després, amb el temps, els retaules evolucionaran, fent destacar cada vegada més la figura central. I aquesta evolució culminarà més endavant quan la decoració servirà només per a destacar la figura del titular.

Podem comprovar la primera evolució en l'altar del Roser de Santa Maria. Un bon exemple del darrer tipus de retaules barrocs havia estat l'antic retaule de l'altar major, obra de Morató i Gurri, en

el qual tot es centrava en la figura de la Mare de Déu titular del temple.

Del retaule de Sant Pau tenim una fotografia, feta abans de la seva destrucció, pel beneficiat de Santa Maria, Mn. Joan Colomer i Trinxer, i per això el podem descriure. Tenia com a predella dos relleus i al centre dues petites fornícules, la inferior, ovalada, amb una imatge de Santa Rosalia, i la de sobre, més abarrocada, amb una imatge de la Mare de Déu de la Llet. En el contracte no figuren aquests detalls i, per tant, no podem precisar si es construïren simultàniament amb la resta del retaule o si hi foren afegits en efectuar el nou muntatge, en algun dels seus trasllats.

Retaule de Sant Pau, conegut abans del 1936 com a retaule de Sant Ponç, o altar «dels estadants», situat davant de la capella dels Dolors, de la Basílica de Santa Maria.
Fotografia de Mn. Joan Colomer i Trinxer.
MASMM. Arxiu d'Imatges.

Darrerament, el retaule era dedicat a Sant Ponç, però no hi ha cap dubte que es tractava del mateix que d'antic era conegut com l'altar de Sant Pau. Els *Goigs en alabança de Sant Pons*, sense data, però pel seu estil datables al segle XIX, encara indiquen que se venera en lo altar de Sant Pau Apòstol, en la parròquia de Santa Maria de Mataró. (11)

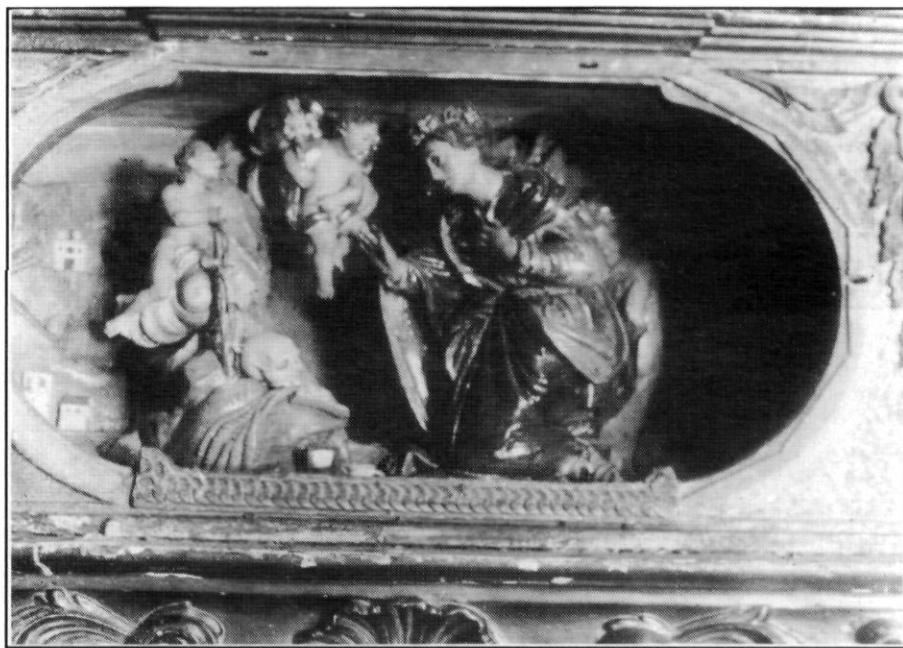
Pel *Llibre de resolucions de l'Obra*, sabem que l'any 1817 el Gremi de Corders i Espardenyers, que tenia com a patró Sant Ponç, deixà d'ocupar-se de l'altar de Sant Pau; en l'inventari que fou presentat a l'Obra llegim que hi havia dues bacines, la de Sant Pau amb una *espaseta de plata* i la de Sant Ponç amb la *croseta xica de Bisbe*, que també demostra que en el mateix altar es veneraven els dos sants.

Hi havia també en el mateix retaule les imatges de Sant Policarpi, Sant Llorenç, Sant Narcís, Sant Eudald, Sant Llop i Sant Valerià. El fet que totes aquestes imatges fossin de la mateixa mida facilità els canvis de col·locació, i per aquesta causa fou anomenat popularment *l'altar dels estadants*. A partir de l'any 1822 l'esmentat gremi dels Corders tornà a fer-se càrrec del culte de l'altar, que prengué com a advocació principal la de Sant Ponç, advocació que continuà fins a la destrucció del retaule, l'any 1936. (12)

El retaule estava col·locat aleshores en el mur del davant de l'entrada de la capella dels Dolors i pel seu estil, evidentment anterior a l'ampliació de l'església de Santa Maria, ja suposàvem que aquest no era el seu lloc de destinació original.

Ara sabem pel contracte de construcció del retaule de sant Pau, que Joan Llobet l'havia de bastir en lo lloch o puesto ahont vuy està assentat lo retaula o altar de la Gloriosa Sancta Scicília.

Goigs de Sant Ponç, venerat a l'altar de Sant Pau de l'església parroquial de Santa Maria (segle XIX). MASMM. Goigs de Mataró.

Fornícula del retaule de Sant Pau, representant Santa Rosalia de Palerm a la cova on es retirà per fer penitència.

Fotografia de Mn. Joan Colomer i Trinxer. MASMM. Arxiu d'Imatges.

GOIGS EN
DE S. PONS, BISBE
DEL ANTIQ GREMI
SE VENERA EN LO ALTAR DE
PARRROQUIA DE STA.

SAN PONS MÀRTIR

ALABANÇA
Y MÁRTIR, PATRÓ
DE CORDEROS, QUE
SAN PAU APOSTOL EN LA
MARIA DE MATARÓ

Ja que davant del Senyor vos mostrau molt poderós, Sant Pons Màrtir gloriós, alcanseu nos tot favor. Com entre espines la Rosa se manifesta brillant, així se anà declarant vostra fé molt gloriosa entre Gentils, rara cosa! ab animo generós, etc.

No de la carn la blandura, ni dels parents l'atractiu impediren que a Deu viu adorasen ab ternura: Al mon, y á sa gran locura postravau victorios, etc.

Cerca l'any dos cents xexantia Valerià Emperador declarab lo rigor contra ls Faels gent molt santa: De Martyrs la sang es tanta, que anaba un riu caudalós, etc.

Flor suau en lo Jardí de l'Eglésia del Senyor erau, Pons, per lo verdor de virtuts, lentvos camí per mostrar lo carmesi de la sang, molt animós, etc.

Aixís Athleta excel·lent vostra gran fé y esperansa, contra l Tirá més se avansa desafiante valent: Mostrau cara á tot torment per morir Martyr ditzós, etc.

Vostra gran predicació dos Felips Césars Romans convertí, y feu Christians ab pasmosa admiració. Lo nom de Pons ab rahó al Dimoni es espantós, etc.

†. Ora pro nobis B. Pontii.

L'Emperador irritat d'una constancia tant rara molts penas vos prepará ab la major crueltat: Y quant més atormentat, vos mostrau més valeros, etc.

Molt cruels foren las penas que sufriu de son rigor, alegrante vostre cor ab fech, presons, y cadenas: Foren estas com estrenas del Cel, que esperau gosós, etc.

De Cinque la Ciutat d'aquest valor se admirá en las penas que passé vostre pit tan vigorós, etc.

Sufri aquesta tempestat vostra pit tan vigorós, etc.

La begula no us espanta de aquella Cucca picant, que al cos mortifica tant, com la fael tradició canta: llurraunos, ó Anima Santa de insecte tant cadós, etc.

Vostre imatge es venerada dintre y fora esta Ciutat, puig vostre festivitá es de antich ja celebrada; feu que en lo cel arribada pogau tots tant ab vos, etc.

La gran fe dels cors sincers no fella aquí podia puig vos sou fanal y guia de lo Gremi dels Corders; humils flels y verdaders ab vos fan son repós, etc.

Ja que davant del Senyor vos mostrau molt poderós: Sant Pons Martyr gloriós alcanseu nos tot favor.

‡. Ut aigni effectuar, etc.

OREMUS.

Prexata quesumus, Omnipotens Deus, ut qui B. Pontii Martyris tua natalitio colimus, intercessione ejus in sui nominis amore roboremur. Per Dominum, etc.

Insp. de F. Horta.—MATARÓ.

Santa Cecília tenia d'antic a Santa Maria un retaule gòtic obrat pel famós Lluís Dalmau; tot i amb això no podem afirmar si encara existia en aquell temps o ja havia estat substituït per un altre retaule. (13)

L'any 1571 havien estat dipositades en aquesta capella les relíquies dels Sants Crisant, Daria i altres. En el document que les autentifica, consta també que l'altar tenia aquestes advocacions *Sanctus Bartholomei et Agustini ac etiam Sanctae Ceciliae*. (14)

Tot i haver-s'hi construït el retaule de Sant Pau, el culte a Santa Cecília seguí en la capella. El *Bloc Mataroní* ens dóna la notícia que el 21 de novembre de 1659 es celebraren unes completes en honor de la santa, *venerada en la capella o altar de Sant Pau*.

Seguint l'ordre d'una visita pastoral del 12 de novembre de l'any 1592, Ferrer Clariana indica les advocacions de les capelles de la nau gòtica de Santa Maria. La primera, a la dreta, o sigui on actualment hi ha el pas a la capella del Sagrament, era la dels pagesos, dedicada a Sant Abdó i Sant Senén; la segona era dedicada a Sant Marc i Santa Llúcia i avui encara conserva aquesta darrera invocació; la tercera era la de la Concepció, Sant Bartomeu i Santa Cecília, i la quarta estava dedicada a Sant Sebastià, i s'hi veneraven també Sant Cristòfor i Sant Roc, tres sants invocats especialment contra la pesta. (15)

D'aquesta quarta capella es conserva al Museu Arxiu una clau de volta amb el relleu de Sant Sebastià; més endavant fou dedicada a Sant Pere, però en el remat del retaule, recordant una de les seves antigues advocacions, hi havia fins a l'any 1936 la bella pintura ovalada de Sant Cristòfor, també conservada al Museu Arxiu i recentment restaurada.

El retaule de Sant Pau, construït inicialment per a la tercera capella, sofrí dos trasllats. El primer el situà a la quarta capella, la de Sant Sebastià, i el segon al lloc on subsistí fins a l'any 1936, davant de la capella dels Dolors.

Per una declaració jurada, feta l'any 1745, per Joan Anglada, en presència del notari Lluís Bruguera, tenim coneixement dels dos trasllats del retaule de Sant Pau. Joan Anglada declara que des de molts anys era administrador de la Confraria de Sant Sebastià, fundada en l'església parroquial de Santa Maria i diu textualment: *Sabe muy bien que en el tiempo que plantaron en dicha Capilla (la de Sant Sebastià) el altar que en dicha Iglesia hay bajo la invocación de San Pablo, el qual oy se halla transplantado en otra paraje o Capilla de dicha Iglesia,*

los sujetos que entonces cuydaron de plantar dicho altar vendieron de conocimiento del Dr. Francisco Llauder, Pbro. y Rector actual de dicha Iglesia, la piedra que servia de mesa en el altar de dicha Capilla a Franciso Casanovas, confitero de dicha ciudad, por el precio de siete libras, para fabricar un valcón en la Casa que dicho Casanovas tiene y posehe en dicha presente ciudad, en la calle apellidada de Santa Maria. (16)

El Dr. Llauder fou rector de Santa Maria des de l'any 1727; per tant el primer trasllat, necessàriament, va fer-se després d'aquest any, i el segon també abans de l'any 1745, quan s'efectuà la declaració esmentada.

L'ampliació de l'església de Santa Maria, iniciada l'any 1675 i continuada després segons el projecte d'Ercole Torrelli, féu que s'obrissin noves capelles, i originà canvis de titulació de les antigues ja que moltes advocacions passaren als espais construïts de nou.

I tornant a les activitats que coneixem de Joan Llobet, tenim constància que l'onze de setembre de 1646 els obrers de la parròquia de Sant Esteve de Banyamars, Pere Pau Figueres, Joan Galzeran i Pere Bruguera dels Planells, encarregaren a Joan Llobet un *moniment* per a la seva parròquia, conforme la traça feta, i el fuster es comprometé a acabar-lo *el Dijous Sant primer vinent*. (17)

El 10 de maig de 1652 Joan Llobet *morí empestat* (18). Havia nascut el 20 de maig de 1610, per tant era a punt de complir quaranta-dos anys. En l'inventari dels seus béns, fet a instància del seu germà Bartomeu, també fuster, hi consta que tenia la seva casa al carrer Nou. Entre les eines del seu ofici trobem *un banc de fuster i un torn per fer columnes de retaules*. Tenia també una vinya i els estris i les bótes per a fer el vi, com era costum en les famílies benestants de Mataró. (19)

Els fills de Bartomeu Llobet, Fèlix i Pere, continuaren l'ofici de fuster. A Pere, el trobem entre els dirigents de la Congregació dels Dolors que signaren la sol·licitud al Consell de la Vila per a la construcció de la capella i també treballant en les obres de la Casa de la Vila, com ho havia fet anteriorment el seu pare Bartomeu. (20)

El fill de Pere Llobet, Bonaventura, consta com a *jove fuster* en el registre del seu casament. Finalment trobem un Pere Llobet, fuster, fill de Bonaventura, que treballà junt amb Gabriel Xiralt i Pau Mascort en les obres de fusteria de la Capella dels Dolors. (21)

Hem pogut documentar cinc generacions de fusters Llobet a Mataró, però, més endavant, no trobem ja cap membre d'aquesta família que segueixi l'ofici. En canvi a Calella, en l'extensa nissaga dels Llobet, descendents tots ells de Bonaventura Llobet, fuster de Mataró, trobem fusters en quasi totes les generacions. Actualment segueix l'ofici Josep Llobet, que ha confeccionat una genealogia familiar en la qual són documentats més de tres-cents Llobet de primer o segon cognom. A Calella foren cremats els llibres dels

registres sacramentals de la parròquia, cosa que ha fet que per a la seva investigació va haver de consultar altres fons documentals, vencent importants dificultats.

Aquesta petita aportació a l'estudi de l'obra de Joan Llobet, pare, i de Joan Llobet, fill, confirma el que ja indicàvem en un article anterior sobre Antoni Riera: cal un estudi seriós i complet sobre la important obra dels tallers mataronins del Barroc, durant els segles XVII i XVIII.

Rafael Soler i Fonrodona

NOTES.

1.- Museu Arxiu de Santa Maria (MASMM). Llibre de Baptismes núm. 3. Fol 133.

2.- Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA). Protocols Notarials de Mataró (PNM). Sèrie 1.127. Notari Joan Pongem, 13 d'abril de 1630.

3.- ACA. PNM. Sèrie 1.084. Notari Narcís Portell, 28 de juny de 1633.

4.- ACA. PNM. Sèrie 290. Notari Joan Vieta, 27 de juliol de 1636.

5.- FERRER i CLARIANA, Lluís. *Santa Maria de Mataró. La Parròquia. El Temple*. Mataró 1986; p. 71.

6.- ACA. PNM. Sèrie 343. Notari Antoni Pau Simon, 25 de desembre de 1641.

7.- ACA. PNM. Sèrie 308. Notari Antoni Pau Simon, 23 de juny de 1641.

8.- BERTRAN O.C.D., Gabriel. «Carmelites Descalços a Mataró», *FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 14, juliol 1982.

9.- ACA. PNM. Sèrie 1.137. Notari Geroni Portell i Torroella, 15 d'abril de 1641.

10.- SOLER i FONRODONA, Rafael. «Antoni Riera (1610-1676), un constructor de retaules desconegut», *FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 50, octubre 1994.

11.- MASMM. Fol 1. Goigs de Mataró.

12.- MASMM. Esg. 1.3 Llibre de Resolucions de l'Obra (1802-1872). Fols 117-118-157.

13.- «Una obra d'art perduda», *Bloc Mataroní*. Edició facsímil. Patronat Municipal de Cultura - Editorial Altafulla. Mataró 1988, p. 388.

La notícia d'aquestes completes és extreta del Llibre de Funerària, núm. 10, de la parròquia de Santa Maria, conservat al MASMM.

14.- FERRER i CLARIANA, Lluís. *Op. cit.*, p. 62.

15.- Id.

16.- ACA. PNM. Notari Lluís Bruguera, 20 de gener de 1745.

17.- ACA. PNM. Sèrie 253. Notari Antoni Puig, 11 de desembre de 1646.

18.- MASMM. Llibre de Funerària, núm. 9.

19.- MASMM. Not. 2. Inventaris Mataró, núm. 8.

20.- ESPRIU, Carme. «Apunts per a l'estudi d'un edifici urbà, l'Ajuntament de Mataró», *IV Sessió d'Estudis Mataronins*. MASMM - Patronat Municipal de Cultura. Mataró 1988, p. 82-83.

21.- RIBAS i BERTRAN, Marià. «Antonio Viladomat y los lienzos de la Capilla de los Dolores». Suplement al núm. 632 del periòdic *Mataró*. Setmana Santa 1945.

Els documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó procedeixen del Fons Aguilar del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró.